

Fugle- vennen

Din naturkontakt
Høst 2012

Se på dykkerne
Ugle og and i samme fuglekasse
Redningsaksjon for andunger

"Lille fugl i vannet der...."

.... hvem har dammens vakreste fjær?

Det er ikke vanskelig for oss mennesker å rangere dykkerne blant de vakreste fuglene i dammer og småvann, men oppfatter dykkerne også seg selv som vakre? Det er det ikke mulig å gi noe sikkert svar på. Det vi kan si sikkert, er at både farger og hodepryd spiller en rolle i dykkernes parringsspill og valg av make. Og da er det vel ikke utenkelig at en tiltrekkende partner også i horndykkerens hode oppfattes som vakker?

Foto: Roar Solheim.

Den vanskelige hjelpen

Fotografier: Roar Solheim.

Viljen til å hjelpe fugler i vanskeligheter er stor. Når fugl kolliderer med glassruter, flyr mot ledninger og brekker en vinge, eller rett og slett er utsultet, så ønsker de fleste å hjelpe dem på vingene igjen. Spørsmål om hvordan en best kan hjelpe slike skadde fugler utgjør derfor en stor del av alle henvendelser til Fuglevennens nettsider. Dette vitner om et stort og positivt engasjement for våre medskapninger, men dessverre skaper dette også en del problemer.

Vanskelighetene oppstår helst om våren og forsommeren, når fugleunger nettopp har forlatt reirene, men ennå ikke kan fly. Slike fugleunger trykker seg gjerne sammen for ikke å bli oppdaget, og da ser de lett litt forkomne ut. Hvis de plukkes opp, skriker de gjerne varsellyder for å påkalle sine foreldre. Disse pipene kan også bidra til feiloppfatningen om at ungene er forlatt og forkomne. I de aller fleste tilfeller er de ikke forlatt. Foreldrefuglene er gjerne av sted for å finne mat til dem, og de kommer som regel tilbake etter kort tid. Mange fugler forsvarer ungene sine ved å angripe deg hvis du er nær ungene, og slike angrep er et bevis for at ungene ikke er forlatt. Men noen fugler kan være mer sky og forsiktige, slik at du lett kan mistolke situasjonen. Generelt

kan en si at de aller fleste fugleunger du vil treffe på i naturen, har det bra og blir foret av sine foreldre. Sjansen for at du feilbedømmer og fjerner en fugleunge fra foreldrene er mange ganger større enn faren for at du etterlater en virkelig forlatt unge i naturen. Derfor bør regelen være at fugleunger alltid bør få være der du finner dem. Det skal lang erfaring og fuglekunnskap til for å kunne bedømme om fugleunger virkelig har mistet sine foreldre.

Du har bedre grunnlag for å kunne hjelpe en skadet fugl som enten er utsultet, eller har kollidert med et vindu. De siste får ofte hjernerystelse, og her er det viktigste du kan gjøre å holde fuglen i en pappeske eller i et bur til den kommer til hektene igjen. Dette kan ta fra et par timer, til et par dager. Hvis kollisjonen har vært for kraftig, kan fuglen også dø, selv om den har klart seg i flere dager etter hendelsen.

Fugler som har bruddskader eller indre skader er vanskelige både å behandle og å hjelpe på vingene igjen. I slike tilfeller er det alltid best å kontakte en fagmann (en kyndig ornitolog eller en veterinær som kan fugler). Dessverre har en del fugler skader som ikke kan leges. Da er det faktisk best å avlive fuglen, men også dette bør en fagmann vurdere.

Roar og Trond

Innhold

	side
Lille fugl i vannet der ...	2-3
Den vanskelige hjelpen	4
Kjent fugl i ukjent drakt	5
Spørsmål og svar	6-7
Ugle og and i samme kasse	8-9
Ta en titt på dykkerne	10-15
Fuglevenner: Redningsaksjon i Sandvika	16-17
Hagefugltellingen 2012	18
Hvorfor dør grønnfinkene?	19
Problemer for lomviene - igjen	19
Lag en meisebolleflugl	19
Mine natursider	20-21

Fuglevennen

kommer ut med to nummer i året; ett om våren og ett om høsten.

Fuglevennen er en del av medlemskapet i Norsk Ornitologisk Forening (NOF).

Medlemskap kan tegnes via hjemmesiden www.fuglevennen.no

Har du spørsmål, eller stoff til *Fuglevennen*, send dette til:

Norsk Ornitologisk Forening
Sandgata 30B, 7012 Trondheim
tlf.: 73 84 16 40
fax: 73 84 16 41
e-post: fuglevennen@birdlife.no

Redaksjonen i *Fuglevennen*:

- * Roar Solheim (ansvarlig redaktør)
Agder naturmuseum og botaniske hage
- * Trond Vidar Vedum
Høgskolen i Hedmark, avd. for lærerutdanning
- * Magne Myklebust
Norsk Ornitologisk Forening
- * Morten Ree
Norsk Ornitologisk Forening

Bildebearbeiding, layout og uttegning:
Roar Solheim.

Forside: Horndykker. Foto: Steinar Myhr.
Bakside: Ung lappspove på høsttrekk.
Foto: Roar Solheim.

Fuglevennen 2012 årg. 9 nr 2.
ISSN 1504-0623

Samarbeids- partnere

Agder Naturmuseum og
Botaniske Hage

– www.naturmuseum.no

Høgskolen i Hedmark

– www.hihm.no

Nettverk for miljølære

– www.miljolare.no

Gamle Fugle- vennen på nett!

Hvis du ikke har de tidligere utgavene av Fuglevennen, så kan du lese dem på nettet. Gå inn på nettsiden

Fuglevennen.no

så finner du Fuglevennen for årene 2004-2011.

Kjent fugl i ukjent drakt

Fuglevennsidene på nettet mottar mange spørsmål hvor innsendene har fotografert fugler som de ikke klarer å artsbestemme. I høst har det kommet mange bilder av stær i ren ungfugldrakt, eller av fugler som er i ferd med å skifte til vinterdrakt. Dette skaper forvirring, for disse mellomdraktene er nesten aldri avbildet i fuglebøkene.

De fleste kjenner igjen den sorte, glinsende fjærdrakta til de voksne stærene. Men mange er ukjent med at ungfuglene er lyst gråbrune over hele kroppen. Ut på ettersommeren og høsten skifter ungfuglene til de voksnes vinter-

drakt, som består av sorte fjær med hvite til gulhvite flekker i spissene. Ungstærene får først slike fjær på rygg og bryst, mens hodet ennå er lyst gråbrunt. Det er denne mellomfasen med fjær fra to ulike drakter som skaper forvirring.

Når ungstærene er ferdige med fjærskiftet, og hele kroppen har blitt mørk, kjenner de fleste igjen fuglene som stær. Dette gjenspeiler seg i at det fra slutten av september og senere nesten ikke har kommet spørsmål om å artsbestemme stær riktig.

Foto: Roar Solheim.

Hvilken fugleart er det?

Jeg jobber som oversetter, og har kommet over noe jeg sliter med. En dame vil male veggene i *Robin's egg blue*. Hun er amerikansk, og jeg klarer ikke skjønne hvilken fugl dette kan være snakk om. Den må da holde til i USA, og ha blå egg? Tusen takk for hjelp!

Mari J. Müller

Da engelskmennene dro til Amerika, ga de hjemmekjære navn til arter som lignet fuglene de kjente i England. En rødbrystet, amerikansk trosteart fikk ubeldigvis navnet "robin", som er engelskmennenes navn på rødstrupa. Den amerikanske trosten har fått det norske navnet vandretrost. Den er på størrelse med en gråtrost. Eggfargen er noe i nærheten av våre hjemlige trostearter, og fargen er en slags grønnblå eller turkis farge.

Barlind og giftighet

I vårnummeret av *Fuglevennen* ble det stilt spørsmål om barlindbær var giftige for fugl. Svaret var noe upresist med hensyn til botanikken, noe som har blitt påpekt av flere årvåkne lesere med større plantekunnskap enn redaksjonen.

Barlindets røde "bær" er ikke et bær i ordets rette betydning, men et frø med en rød frøkappe rundt. Denne røde frøkap-pa er ikke giftig for fugl, men i følge en av respondentene er det bare selve frøene inne i kapp som er giftige.

Jaget munken vekk fluesnapperen vår?

Fotografert av G. T. Rønt, Solheim.

Først i mai pleier en fluesnapperhann å ankomme for å skaffe seg en hunn i en av våre to fuglekasser. I år var den sein. Den 20. mai inispiserte den en av kassene og satte i gang med lange, kunstferdige fløytesoloer. Etter å ha holdt på et

par døgn, fikk den konkurranse av en munk. De satt i toppen av hvert sitt tre og fløytet om kapp. Munken gikk av med seieren. Fluesnapperens strofer ble kortere og kortere, og til slutt forsvant den. Men munken fortsatte. Nesten en må-

ned senere satt den fortsatt i lange perioder og fløytet i vei (den er god til det). Det virket ikke som om den var interessert i fuglekassen. Var munken først og fremst ute etter å imponere? Andre småfugler svirret rundt treet den satt i uten å gi fra seg en lyd. Ved to anledninger så vi en skjære sitte tett på munken og tilsynelatende lytte betatt. En dag sang den om kapp med en svarttrost i nabolaget. Hva var det som foregikk?

Torgunn og Ole Jensen

Munken bekker IKKE i kasser eller bulltrær, den bygger stråreir i busker og kratt. Munken kan imitere andre fugler, og det kan jo hende at den var interessert i å plukke opp noen strofer fra fluesnapperen. Men vanligvis bryr ikke fugler av ulike arter seg om hverandre. Fluesnapperen ga sannsynligvis opp fordi den ikke fikk respons fra noen hunn. Kanskje fløy den videre for å lete etter en bedre reirplass?

Hvor god luktesans har skjærer?

I slutten av august satte jeg ut en skål med pommes frites, rester fra dagen før, ved siden av trappe, halvveis skjult under en tilhenger. Det tok ikke mer enn et snaut minutt før det kom ei skjære spaserende rundt hushjørnet og tok retning rett mot skåla. Hakk i hæl kom det ei skjære til. De må jo ha luktet maten, de kunne umulig ha sett den?

Gerd Larsen

Med hensyn til luktesans så er det etter hvert mange observasjoner som kan tyde på at mange fugler har bedre luktesans enn man tidligere antok. Vi vet at gribber og petreller (havfugler) kan lukte mat på langt hold, og mye tyder på at dette også gjelder kråkefugler. Når ravner finner nedgravd mat i vinterfjellet, uten at de selv har lagret den, så er det vanskelig å forstå at de har kunnet bruke noe annet enn lukt for å finne fram til godbitene.

Spørsmål og svar

Hvis du lurer på noe om fuglekasser, fugleføring eller fuglenes liv, så ta kontakt med Fuglevennen. Vi i redaksjonen forsøker å gi svar og råd. Du kan også gå inn på *Spør en ornitolog* på våre hjemmesider www.fuglevennen.no

Når et spørsmål og svar fra nettsidene kan være av interesse for Fuglevennens lesere, kan det bli gjengitt her i bladet.

Stærflokker og kveldstrekk

Hver kveld i sommerhalvåret opplever vi store og små flokker av det vi tror er stær komme susende, nettopp over vårt hus. De kommer fra den sørlige kysten i Sandefjord/Larvik og flyr nordover inn mot bysentrum. "Forestillingen" skjer over en halvtimes tid ved 20-tiden. Flokken kan være fra 6-8 til ca 100 fugler. Hva kan dette fenomenet være? Vi har sett dette i flere år.

Gunnar Steen

Når stærene har fått ungene sine på vingene, begynner de å samle seg i flokker. Først er det noen få, opp mot hundretalls fugler. Senere utover i august kan flokkene bli på flere tusen individer. Om kvelden flyr de samlet til faste nattekvarter hvor de sover. Når de sitter samlet, er hver enkelt fugl sikrere mot rovfuglangrep enn hvis den overnatter alene. Så, når de trekker, kan flokkene bli på flere titalls tusen fugler. Da danner de store "skyer" som ser ut som fantastiske, grafiske bilder mot him-

melen. Dette ser en helst når de svermer omkring i skumringen, rett før de lander på nattekvarteret.

Ved å samle seg i slike store flokker gjør stærene det vanskelig for rovfugler som vandrefalk å blinke ut og angripe en enkelt fugl. Sjansen for at ett bestemt individ blir tatt, er også mye lavere når det er mange fugler sammen i en flokk. På mange måter "gjemmer" den enkelte fuglen seg bort i den store flokken av fugler.

Ugle og and i samme kasse!

Fotografert s. 8-9: Erling Aasen.

Det er spennende å sette opp store fuglekasser for ender og ugler, noe vi tidligere har omtalt i Fuglevennen (Fuglevennens vårnummer 2005). Det er mangel på naturlige reirhull i trær for slike store hullrugere, og dette kan føre til at det blir kamp mellom fuglene om de få reirplassene som finnes. Noen ganger er det ulike arter som sloss med hverandre om reirplassene, og det kan lede til uvanlige opplevelser. Det hender

rett som det er at en kan finne egg av både kvinand og laksand i samme kasse. Det Erling Aasen fra Skrautvoll i Valdres opplevde vårvinteren 2011 er likevel helt spesielt.

Han forteller til Fuglevennen at han har vært interessert i fugler fra han var liten. Gjennom mange år har han satt opp store kasser med tanke på ugler. I flere av kassene har perleugla hekket. For noen år siden

bygde han hytte ved Hovsjøen, som ligger en halv times kjøretur fra der han bor. Han satte han opp flere store kasser nær hytta. Hvert år har han hatt kvinand i kassene.

I 2011 var det mye smånagere i området, og allerede i februar hørte han ei perleugle som sang. Uglå sang så intenst at han hadde problemer med å sove. Han oppdaget snart at perleugla hadde slått seg ned i

kassa. Den kikket ut av åpningen, og det var tydelig at den hadde etablert seg der. En dag oppdaget Erling at ei kvinand fløy inn i kassa der perleugla allerede holdt til. Inne fra kassa kom det høye lyder, og han skjønnte at ugla og kvinanda kranglet. Han stakk kameraet inn gjennom åpningen og knipset et bilde, og fikk dermed fanget inn en uvanlig situasjon som viser at både perleugla og kvinanda ligger i kassa. Erling så ikke mer til kvinanda, men på ett av bildene som er tatt etter at ugleungene var klekket, kan en se at det ligger igjen et ande-egg. Det var nok bare dette ene egget anda fikk lagt før den ga opp konkurransen med perleugla.

Erling forteller at han fulgte med uglefamilien helt til ungene forlot kassa. De siste dagene satt ugleungene i åpningen og ventet på mat. Han var også til stede da ungene fløy ut av kassa. De fleste landet i noen trær i nærheten, mens en krasjlandet på bakken. Heldigvis står kassa et stykke fra nærmeste tjern, så det gikk bra.

Erling forteller at det også hekker rødstjert i noen av de store andekassene hans. Flere andre har også erfaring med at rødstjert ofte tar i bruk tomme andekasser.

Erling Aasen ved siden av den ettertraktede ugle-/andekassa.

Ta en titt på dykkerne!

stormfugler, pelikaner og pingviner. Det er gjort fossilfunn av dykkere som levde for 80 millioner år siden. Sør-Amerika ser ut til å være det kontinentet hvor dykkerne ble utviklet, og halvparten av verdens arter finnes der.

Gråstrupedykker (til venstre) og toppdykker (under) er de to største dykkerne i Europa. De bekker helst i grunne sjøer med rik vegetasjon. Ved Østensjøvann i Oslo er du garantert å se toppdykkere om sommeren. Gråstrupedykkeren ser du lettest i grunne sjøer i Sverige.

Dykkerne er små, andelignende vannfugler med sterke farger. Det finnes ikke flere enn 22 dykkerarter i hele verden, og to av disse frykter man atpåtill kan være utdødd i nyere tid. Dykkerne utgjør derfor en veldig liten gruppe fugler. Selv om dykkernes kroppsform og levevis kan minne mye om lommene, så er dykkerne ikke i slekt med disse. De har derimot felles opphav og nærmere slektskap med storkefugler,

Likheten i kroppsform mellom dykkere og lommer skyldes at de to fuglegruppene fra hver sin kant har utviklet seg til et liv i vann, hvor dykking etter føde er viktig. Hos både lommer og dykkere sitter føttene festet langt bak på kroppen. Dette gir dem ekstra gode svømmeferdigheter, men betyr samtidig at de har vanskeligheter med å gå på land. Mens lommene har svømmeføtter med hel svømmehud mellom tærne slik ender og måker har, så har dykkerne store hudlapper på siden av tærne. Den eneste fuglen i Norge som ikke er en dykker, men som har føtter som kan ligne dette, er sothøna.

Pingvindansen

Du kan vanskelig unngå å legge merke til dykkerne dersom de slår seg til i et lite vann eller en dam. For det første er fargene hos disse fuglene svært slående og iøynefallende. Dernest har dykkerne et veldig spesielt parringsspill som det er vel verdt et forsøk å oppleve. Når to fugler kurtiserer hverandre, plukker de opp vannplanter som for å bygge reir. De bøyer og nikker med hodene, og til slutt framfører de en helt spesiell dans. Den er som en synkronisert løping eller tråkking i vannet. Fuglene retter kroppen oppover, og padler så raskt med føttene at de nesten løfter seg opp fra vannet. Hos noen arter løper hannen og hunnen bortover vannflaten ved siden av hverandre, mens de holder halsen og hodet framover og vingene svakt løftet bak ryggen. Denne oppvisningen kalles *pingvindansen*, og er et særtrekk hos dykkerne.

Toppdykkerne har en markert rød-brun topp og krage rundt hodet. Disse fjærene bruser fuglene opp under kurtisen. Ved hjelp av hodefjærene kan de gi hverandre mange ulike signaler, som er en viktig del av selve parringsspillet.

Fotografier side 11: Steinar Mjhr.

Med ungene på ryggen

Toppdykker

Foto: Steinar Myhr

Toppdykker

Foto: Steinar Myhr

Foto: Steinar Myhr

Dykkernes unger er hvite med sorte striper. Når de er nyklekt, får de ofte sitte på ryggen til en av foreldrene. Det er et fornøylig syn når en eller flere små dunnøster stikker hodene fram mellom den voksne dykkerens ryggfjær. Til venstre er det en horn-dykkerunge som tar seg en hvil på mors rygg. Når ungene vokser til blir de mer gråfarget, men beholder stripene i hodet til ut på høsten.

Foto: Roar Solheim

Voksen og ungfugl av dvergdykker (over) og gråstrupedykker (under).

Foto: Steinar Myhr

Under: Det går unna så vannspruten står når horndykkeren svømmer hurtig av sted med hele ungekullet på slep.

Foto: Tommas Aarvak

Vanninsekter og fisk til fôr

Dykkerne spiser mange ulike vannlevende dyr, fra insekter og små krepsdyr, til overraskende store fisk som abbor og gjedde. Mens smådyr kan bli plukket fra vannflaten, må fuglene dykke hvis de skal fange fisk. Dykkere kan også spise noe vannplanter, men dette utgjør sannsynligvis ikke noen viktig del av kostholdet.

For arter som dvergdykker, horn-dykker og svarthalsdykker ser det ut til at vann uten fisk gir de beste hekkemulighetene. Da blomstrer mengder av krepsdyr og vanninsekter opp, og dykkerne får rikelig tilgang på mat. Hvis det kommer fisk i et slikt vann, kan de spise opp så mye av disse smådyrene at de konkurrerer med dykkerne om maten.

Foto: Steinar Myhr.

Dvergdykkeren (under til venstre) trives i tjern som er helt tilgrodd med vannplanter. Horndykkeren (under) tar sats før den dykker, og kommer opp igjen med en abbor. Toppdykkeren (over) har fått tak i

et saftig vanninsekt, som den forsiktig byr fram til en av ungene oppe på makens rygg.

Fotografier: Roar Solheim.

Foto: Steinar Myhr.

Litt av en slukhals

Denne toppdykkeren ga fotografen litt av en overraskelse, da den kom opp med ei gjedde etter et dykk. Til tross for at toppdykkerens nebb og hals virker veldig spinkle, forsvant den store fisken uten problemer ned i fuglens gap.

Fotografier fiskende toppdykker. Steinar Myhr.

Reir på en flåte

Fotografier toppdykkerreir: Stenar Myhr.

Foto: Ingar Jostein Olsen.

Fotografier hornedykkerreir: Stenar Myhr.

Dykkernes reir er noe for seg selv. De kryper ikke opp på fast underlag slik lommene gjør, men velger å bygge seg et eget fundament. Ved hjelp av vannplanter dytter de sammen en egen plattform som er forankret i vannvegetasjonen. Denne plattformen blir som en flytebrygge som duver på vannet. Fordelen med et slikt reir er at dykkerne kan plassere det vekk fra land så rødrev, røyskatt og andre pattedyr ikke så lett kan få tak i eggene. En annen fordel er at reiret kan følge med hvis vannstanden endres under rugetiden. Det underlige er likevel at dykkerne klarer å holde eggene varme nok, for ofte ligger de faktisk så lavt at det er vann i bunnen av reiret. Når dykkerne går opp på reiret, ser en hvor klossete de er på land. Da må de reise seg opp, nesten som en pingvin, og vagge seg bortover før de kan legge seg ned og ruge.

Gråstrupedykker
sommer

Foto: Steinar Myhr.

Fem arter i Norge

Det finnes bare fem dykkerarter i Europa, og alle disse kan du treffe på i Norge. Grunne, næringsrike og vegetasjonsrike innsjøer, tjern, dammer og grunne havbukter er dykkernes viktigste tilholdssteder. Slike vann er mest vanlige i våre jordbruksområder, og derfor er det i slike landskaper at du helst finner dykkere. De mest vanlige artene å se i hekketiden, er toppdykker og horndykker. Dernest kommer gråstrupedykker, dvergdykker og svarthalsdykker. Mens dvergdykker hekker svært fåtallig i Norge, så er det helst langs kysten i vinterhalvåret at du kan oppleve å se gråstrupedykker. Svarthalsdykkeren er den absolutt sjeldneste av dykkerne i Norge. Den har hekket noen få ganger i landet, men observeres oftest enkeltvis utenom hekketiden.

Horndykker
sommer

Foto: Ingar Jostein Øien.

Toppdykker
ungfugl og
voksen

Foto: Oddi Kindberg.

Svarthalsdykker
sommer

Foto: Morten Kersbergen.

Dvergdykker
sommer

Foto: Morten Kersbergen.

Svarthalsdykker
vinter

Foto: Ingar Jostein Øien.

Dvergdykker
vinter

Foto: Morten Kersbergen.

Redningsaksjon i Sandvika

Det kunne gått riktig galt for en stokkandfamilie i Sandvika i sommer. En stokkandhunn ble drept av en hund, og fem små andunger ble foreldreløse. Ungene holdt til i en liten, grunn dam nær en industribedrift. Der hadde de holdt til i to

dager da Marianne Fagerstrøm ble kontaktet. Hun beskriver redningsaksjonen slik til Fuglevennen:

Da jeg fanget dem den første natten lå de og skalv av kulde og utmattelse rundt dammen. Det var 1. juni. Det var fem

Fotografier side 16-17: Nils-Einar Ornebak.

stokkandunger, men den ene døde like etter at vi fikk den i hus. De andre spiste godt og lå sammen når de sov. Vi hadde dem inne de første dagene. De var varmesøkende og ville fort opp av vannet. De gikk fritt på kjøkkenet og i stua, men etter hvert flyttet vi dem til badet. Vi kalte dem Monica, Dolly, Spretten og Småen. De hadde alle sin personlighet, og det var spennende å observere og lytte til kommunikasjonen dem i mellom. De badet i badekaret, og mannen min så straks hvem som ville bade lenger og hvem som ville komme opp. Det var rørende å se hvordan de stelte hverandre og måten de la seg sammen på. Monica som var størst, lå alltid inntil Småen som var minst og pep gjennomtrengende. Etter hvert som de ble større bygget mannen min et nettingbur ute i hagen. Her var de på dagtid og på ettermiddagen da vi var hjemme. De første ukene tok vi dem inn om natten. De fikk oppbløtt katte- og hundefor. De fikk også sand, salat og rikelig tilgang på vann.

Hele familien var involvert i pass av andungene inntil de ble sluppet ut i Engervannet i Sandvika 8. juli. Vi slapp dem en rolig og fin kveld. De svømte rundt hver for seg. Vi klarte ikke å holde dem samlet.

Monica svømte av gårde og krøp på land et stykke fra der hun ble sluppet. Der så vi at hun ble angrepet av en svart skygge - en svart katt. Mannen min braste av gårde, men fant henne døende. Hun ble begravet i hagen. For de tre som var igjen bygde vi et skjul av siv ute i vannet. Neste dag fant vi noen fjær og det var to andunger igjen.

Småen som var den svakeste og som jeg først trodde skulle dø, har klart seg fint. Det samme med Spretten. Småen kjenner stemmen min og kommer svømmende med en gang jeg kommer ned til vannet. Den spiser fortsatt litt brødfor og litt tørrfor. Spretten holder seg på avstand. I begynnelsen foret jeg dem hver dag, så annenhver dag. De begynner å bli mer selvstendige nå og det ser ut som dette går bra. Vi har vært veldig bevisste på at ungene skulle tilbake til naturen og helst ikke knytte seg for sterkt til mennesker.

Det har vært en utrolig opplevelse å være med på dette, selv om det har vært mye arbeid, skriver Marianne Fagerstrøm, som må være en riktig Fuglevenn!

Marianne og venninnen Klemmentina følger spent med på hva andungene gjør.

Denne historien viser at det er mulig å hjelpe fugler som har fått problemer, men også at det kan by på store utfordringer.

Red. anm.

Hagefugltellingen 2013

Hvilke fugler dukker opp på forplassene i vinter? Bli med og tell fuglene!

Fotografier side 18-19: Roar Solheim.

De fleste fugleinteresserte starter fugleforingen senhøstes, når gradestokken nærmer seg nullpunktet. Selv om flere og flere også mater fuglene på sommeren, så er det i vintersesongen de fleste har dette som hobby.

Norsk Ornitologisk Forening vil som vanlig arrangere Hagefugltelling siste helga i januar. Derfor oppfordrer vi alle som driver med fugleforing til å bidra med telling på sin foringsplass.

Det vil alltid være variasjoner i fuglefaunaen, og spennende ting å oppleve fra år til år. Tellingen i januar 2011 avdekket store mengder dompap, spesielt i sørvestlige deler av landet hvor denne arten sjelden

er å se. I januar 2012 var gråsisiken nesten helt fraværende. Hva med forholdet mellom pilfink og gråspurv? Vil det for første gang siden vi startet med disse tellingene være flere pilfink enn gråspurv?

Blir det færre blåmeis?

Et annet spenningsmoment er blåmeisen, som alltid har vært en god nummer to bak kjøttmeisen. Faller den langt ned på lista i vinter? Vi har grunn til å forvente dette, for under høstens trekktegginger ved Falsterbo fuglestasjon på sørsjippen av Sverige ble det talt mer blåmeis på trekk enn noen gang tidligere. Bare i løpet av en dag ble det talt omkring 87.000 blåmeiser som trakk over havet til Danmark eller Tyskland.

Jo flere deltakere desto bedre oversikt får vi på den norske vinterbestand av våre fuglebrettarter. Derfor oppfordrer vi så mange som mulig til å registrere seg på www.fuglevennen.no og bli med på vinterens telling. For de som ikke føler seg datakyndige kan de notere på et ark hvilke fugler de ser, og få slekt eller venner til å hjelpe til med å legge inn registreringene. Vi ønsker dere alle lykke til med tellingen siste helga i januar.

Les mer om hagefugltellingen på:

www.fuglevennen.no og
www.birdlife.no

Hvorfor dør grønnfinkene?

Fuglevennen har fått flere rapporter og spørsmål om funn av døde grønnfink ved forplasser i sommer. Flere har funnet opp mot 10 døde fugler eller mer. Trolig er det sykdommen *Gul knopp* som har rammet fuglene. Den forårsakes av parasitten *Trichomonas gallinae*, som gir betennelse i fuglenes munn og svelg. Det ser ut til at det først og fremst er unge fugler som rammes av sykdommen, og de dør gjerne med nebbet fullt av mat. Derfor frykter mange at fuglene har blitt kvalt på grunn av fugleforet, hvilket ikke er tilfelle. Hvis du finner grønnfink som du tror kan ha dødd på grunn av denne sykdommen, skal du stoppe fugleforingen noen uker, og rengjøre forplassen. Sykdommen smitter ikke på oss mennesker, men vanlig håndhygiene anbefales når du håndterer forplass eller døde fugler.

Problemer for lomviene - igjen!

I høst har store mengder lomvi på ny dukket opp inne i Oslofjorden, vindblåste og utsultede. Mange har tatt kontakt for å hjelpe fuglene. Det beste er å sette dem ut i **saltvann** så raskt som mulig. Mange lomvier har fløyet og blåst langt inn over land, og det er sett hundrevis av fugler i innsjøene Mjøsa, Randsfjorden og Tyrifjorden. Hvis disse sjøene ikke fryser til, kan fuglene faktisk klare seg der i flere år. Høsten 1997 skjedde det samme. Da blåste også hundrevis av lomvi inn i sjøene. Det utrolige er at de klarte seg i ferskvann i 10-12 år, helt til en iskald vinter fikk alle sjøene til å fryse igjen. Da døde de fleste av lomviene.

Lag en meisebollefugl til jul

Her er tips til en enkel meisebolleholder som du kan lage selv. Mål diameteren på meisebollene du forer med, og lag et litt større hull i en planke. Tegn så omrisset av en fugl du synes ser tiltalende ut, og mal fargene på trefuglen - bruk fugleboka! Meisebollen festes med en stålpinne gjennom bollen. Bor hull gjennom plankefuglen og ned i undersiden av åpningen for meisebollen (se bildet). Skru en øyeskrue i ryggen på fuglen, og dermed er meisebolleholderen ferdig! Har du god tid, kan du lage en serie slike "bolle"-fugler. De vil også passe utmerket som originale julepresanger!

Mine natursider er sidene hvor du kan fortelle om dine opplevelser med fugler og andre dyr, sende inn tegninger, bilder, kommentarer og annet. Send inn til *Fuglevennen*.

Rosenfinken tilbake for tredje år på rad

Foto: Frode Langdalen.

Fra Frode Langdalen i Hernes i Hedmark har *Fuglevennen* fått rapport om at rosenfinken for tredje år på rad nå har ankommet hans foringsplass, og forsyner seg av solsikkefrøene (se *Fuglevennens* høstnummer 2011). Den første rosenfinken hørte han den 16. mai i år, og den 23. mai kom det en rosenfink på forplassen. Han hørte med sikkerhet sang fra tre forskjellige rosenfinker, men kan ikke utelukke at det var flere i ormådet. Dette er gledelige meldinger, for rosenfinken ser mange steder ut til å ha gått noe tilbake i antall de siste tiårene.

Mine natursider

Uvanlig gjest i fugleneket

Foto: Beate Ørbeck Johnsen.

Beate Ø. Johnsen har sendt oss dette bildet som hun tok i jula 2011 i Stange på Hedemarken. En tiur besøkte i mange dager kornneket der hun bor. Hun så aldri at den spiste av neket, så trolig var det bare en fristende sitteplass.

Tjeld med deformert nebb

I vår oppdaget Bjørn Frantzen en tjeld med et uvanlig langt undernebb. Den holdt seg i par med en annen fugl på Høyholmen i Tanamunningen i Finnmark. Fuglen ble sett i et par uker etter at Bjørn tok dette bildet, men da reiret gikk tapt forsvant fuglen fra stedet. Slike

forlengede nebb ser en av og til hos noen meiser og andre spurvefugler, men det er svært sjelden å se det hos vadefugler. En kan bare undre seg på hvordan denne tjelden klarer å få i seg mat, siden nebbet er tjeldens viktigste redskap til å åpne skjell og muslinger med.

Foto: Bjørn Frantzen.

Tretåspettopplevelser i Aust-Agder

Haukugler overtok foringsplass

Foto: Roar Solheim.

Foto: Natalia Ryabykh.

Hei,

Vi hadde en fin opplevelse i skogen vår i Aust-Agder i slutten av mars. Vi hørte en spett som satt og trommet ganske nær oss. En annen spett svarte et stykke borte. Slik holdt de på lenge. Vi lista oss nærmere for å se hva slags spett det var. Vi kom etter hvert ganske nærme, og så at det var en tretåspett, antakelig en hunn, for jeg kunne ikke se noe gult på hodet. Så kom den andre nærmere. Hunnen fløy bort til et annet tre i nærheten, og den andre satte seg der den første hadde vært. Denne hadde gult på hodet tror jeg. Hannen fløy snart videre etter hunnen, og vi gikk i motsatt retning for ikke å forstyrre dem mer. Veldig moro å se tretåspett i skogen her, tror ikke den er blant de mest vanlige.

Det hadde vært moro å finne ut om de hekker i området til våren, men det virker ganske uoverkommelig å greie å finne et reir. Noen tips til hvordan man går fram for å lete seg fram til et reir?

Anita

Tretåspetten har fått veldig gode næringsforhold i brannfeltet i Froland i Aust-Agder etter den store skogbrannen i 2008, med mange døde og døende trær med insekter som den kan spise. I dette brannfeltet er tretåspetten en av de mest talrike spettene for tiden. Derfor er det kanskje ikke så uventet at den dukker opp rundt omkring i Aust-Agder. Skal en finne reiret til tretåspetten, må en helst følge etter fuglene og se hvor de flyr. Reirbakkning starter trolig ikke før i april-mai, for tretåspetten er en av de som hekker senest av spettene.

Red. ann.

Se godt på dette bildet! Slike brettgjester er det ikke hver dag en får på besøk! Bildet er tatt i Nesseby på Varangerhalvøya på vårvinteren 2012. I dette området og i Tana har det vært et bra hekkeår for haukugler i år, og to stykker holdt seg i området rundt denne forplassen. Haukugla på bildet fant ut at det var greit å sitte på forbrettet med tak over, men den var neppe interessert i å spise solsikkefrø! Det var heller musene som koste seg med frøene under forbrettet, som uglu var på jakt etter. Fotografen observerte også at en av haukuglene slo ned og tok ei mus. Hun så aldri at haukuglene tok noen av småfuglene som holdt seg rundt forplassen. Men de var tydeligvis engstelige for uglene, for de holdt seg langt unna hver gang en av haukuglene dukket opp ved forplassen. Det gjorde de nok rett i, for haukuglene er raske flygere, og de går slett ikke av veien for å knipe seg en småfugl hvis de får sjansen til det.

Kite Petrel - Prisgunstig og god

Petrel er Kite sin standard takkantmodell produsert i Japan. Her er den optiske kvaliteten løftet opp fra det lignende modeller i prisklassen fra 2-3.000 kr. leverer, og modellen tilfredstiller de aller fleste aktive entusiaster. Selvfølgelig vannett, lett og med god gummiering og behagelig fokusering er Petrel et naturlig valg som gir mye for pengene.

Modell	Synsfelt	Vekt	Nærgrense	Vår pris
Petrel 8x32	131m/1000m	550g	ca. 1,2m	kr. 3.190
Petrel 8x42	114m/1000m	610g	ca. 1,8m	kr. 3.390
Petrel 10x42	105m/1000m	625g	ca. 1,8m	kr. 3.490
Petrel 8,5x50	97m/1000m	760g	ca. 2,8m	kr. 3.790
Petrel 10x50	88m/1000m	713g	ca. 2,8m	kr. 3.990

Spottingscope 82mm m/zoom

82mm teleskop med normalglass er et særlig lyssterkt alternativt i mellomprisklassen som tåler store forstørrelser.

Ekstra okular på kjøpet!

Vi har flere okularer enn teleskoper på lager og gir nå gratis med et stk 25x okular, verdi kr 690, uten tillegg i prisen. Fastokular med stort synsfelt er behagelig å bruke og i mange tilfeller å foretrekke framfor zoom.

Nikon Spottingscope 82 RAIII WP (anbefalt 5.530)
Teleskop med 25x fast okular og 20-60x zoom og veske. **Nå kr. 4.990**

Gyldendals store fugleguide - flere utgaver

Behandler samtlige 900 arter som kan sees i Norge og Europa. Tegninger i flere drakter av hver fugleart. Boka er oppdatert på kjennetegn for vanskelige arter. Revidert utgave fra 2010 tilrettelagt for forholdene i Norge.

Boka som er det desiderte førstevalg blant fuglekikkere i hele Europa.

Du får nå svart utgave i myk flexiperm for feltbruk og blå (utgående) utgave i hard perm. **Pris kr. 398 - fri frakt**

Fuglene - Storformat

Fuglene er samme bok som Gyldendals store fugleguide, men i stort format. Utgaven i 21,5 x 31,0cm gjør at de mange detaljerte vakre tegningene, som i feltboka tildels er knøttsmå, kommer bedre til sin rett. Boka har tegninger i flere drakter av hver fugleart og det er først i dette store formatet tegningene ytes full rettferdighet.

Pris kr. 524

NYHET - PÅ LAGER!

Fuglesang - Bok med integrert fuglesang

Denne boken har en integrert lydavspiller som gjør det mulig å høre fuglen samtidig som man leser om den og ser den på bildet. Teksten og lydopptakene forteller om 150 av Norges mest karakteristiske fugler.

På siden har boka taster og høyttaler.

Pris kr. 399

Skagen 8.-12. mai 2013

Opplev det yrende fuglelivet på Danmarks nordspiss – Nord-Europas beste trekklokalitet om våren!

Samme uken holdes **Skagen Fuglefestival**, et spennende arrangement for alle som er interessert i fugl og natur.

Komfortabel overnatting og god mat på Aalbæk gl. Kro.

Gå til naturogfrid.no for påmelding.
Turleder er Håkan Billing,
tlf. 90 06 03 89

Følg med på livet i din egen fuglekasse!

Ferdigmonterte sett med fuglekasse og kamera. Vårt mest solgte sett har fuglekasse med farge kamera og lyd. 30m kabel følger med - rett til å plugge i TV'n. Med infrarødt lys (IR) kan du se hva som skjer hele døgnet.

Priser for fuglekassekit med kamera m/IR(nattlys) og tilkobling til TV.

m/svarthvitt kamera **kr 1.190**

m/farge kamera **kr 1.490**

PC-tilkobling tillegg **+ kr 390**

NOF T-skjorte - Kongeørn med logo

NOF skjortene er forseggjorte T-skjorter og sweatshirts av høy kvalitet og matchende farger med logoen til Norsk Ornitologisk Forening. Skjortene er i miljøvennlig økologisk bomull, for de farger der dette har vært tilgjengelig.

Pris T-skjorter fra kr. 159 - 198
Pris Sweatshirt fra kr. 249 - 269

Sweatshirt mørkeblå

T-skjorte Slate

T-skjorte kongeblå

T-skjorte mørkeblå

T-skjorte hvit

Frøautomater

Enkle automater i UV-stabilisert polykarbonat.

- ★ Velegnet for solsikkefrø
- ★ Flere frøttak i solid metall
- ★ Mange sitteplasser gir mindre kamp om føden
- ★ Gjennomsiktig materiale, lett å vite når de må fylles
- ★ Robuste automater med lang levetid

Liten - 4 frøttak kr. 285

Med. - 6 frøttak kr. 335

Stor - 10 frøttak kr. 795
(Kan ta 1,75 kg frø)

XL - 12 frøttak kr. 895
(Kan ta 3,5 kg frø.)

Stang til bakkemontering kr. 149

Fôrsål til å feste under kr. 149

Krus med årets fugl - Vipe

Årets fugl 2012 er vipe. Norsk Ornitologisk Forening har valgt å sette fokus på arten som har hatt en rask og bekymringsfull tilbakegang de siste årene. Motiv av Viggo Ree.

Vi har mange av krusene med årets fugl i lager. Krusene er produsert ved Figgjo Porselen og er av meget god og solid kvalitet.

Pris pr. stk. kr.98 (alle årganger)

Pris 12 stk krus assortert kr.990

Solide kasser i betongtre

Kassene fra Schwegler som er laget av trelimblandet betong, tåler angrep fra hakkespett og lignende mye bedre enn våre vanlige trekasser, og har betydelig lengre levetid, og derfor ikke så kostbare, selv om prisen er høyere. Kassene passer fint i hage og bymiljøer, og er meget enkle å henge opp. Schwegler leverer i tillegg en rekke andre spesialkasser for svaler, tårnseiler, flaggermus m.m. Ta evt. kontakt for tilbud.

32 mm hull for fluesnapper og meiser	kr. 275
50 mm hull for stær	kr. 350
Dobbelthull (spurvekasse)	kr. 395
Låvesvalereir (skål)	kr. 220
Taksvalereir (dobbel)	kr. 350

Fuglekasser og fugleføring - NY BOK

Det følger mye glede med å ha noen fuglekasser hengende i nærmiljøet, enten det er på hytta eller i barnehagen. I denne boka blir du presentert for de vanligste gjestene i fuglekassene og på fuglebrettet, og du får vite hvordan du skal gå frem for å hjelpe dem med gode boliger og riktig føring.

Pris kr. 279

Storfugl - orrfugl - jerpe - TILBUD!

Boka gir deg den kunnskap som til nå er kjent om skogsfugl med kjennetegn, utbredelse og atferd. Faktorer som spiller inn på bestander, forvaltning, taksering og forskning belyses. Stoffet presenteres i en populær og ikke altfor vitenskapelig form, men samtidig med en interessant og faglig detaljrikdom. Rikt illustrert, 207 sider.

Tilbud kr 198 (før kr 468)

Rovfugler og ugler i Nord-Europa

En foto- og opplevelsesbok hvor hver art har fått 8-10 sider med et unikt og variert bildemateriell. Teksten er inndelt i en faktadel deretter kommer en populærisert del før vi tar del i fotografens feltopplevelser med fuglene. Beskriver alle hekkeartene i Nord-Europa. 307 sider.

Tilbud kr 298 (før kr 448)

Plysjfugler - meningsfulle og morsomme gaver til de små. Pr. stk kr. 79, 3 stk for kr. 200 kr!

